

Tenyézpontyok

Egy történetet nem lehet akárhogy elkezdni. A legegyszerűbb utat kell választani. Ez volt Saizu véleménye, ezért nem kezdett bele addig a vonaton a mesélésbe, amíg nem ivott kétujjnyi pálinkát. A pálinka, magyarázta Saizu, hozzásegít, hogy igazat beszélj.

Modoianuról, az egyik falubelijéről, mondhatjuk, százféle módon lehetne kezdeni egy történetet. Kissé vergődő ember volt, a tüzéreknel katonáskodott, és egyszer valami szilánk megsértette a csipőjét; zöldségeskertje volt a folyóparton, és csinált ott magának egy mesterséges tavat, egy halastavat. Rafinált ügyek voltak ezek, és az igazat megvallva, nem ő volt a faluban az egyetlen vergődő ember, aki ráadásul korábban a tüzérségnél szolgált.

Ennek a Modoianunak, képzeld komám, ha volt egy kenyérvégce, nem harapott ám bele, ahogy – elvágta a bicskájával. Mindenki csak Modoianunak hívta! Megfontolt ember hírében állt, azt hiszem, még a lépéseit is megszámolta! Ha belepusztul sem hagyott volna fel furcsa szokásaival. Még a felesége is Modoianunak szólította.

A halastó eredete tisztázatlan. Egyesek szerint saját maga kaparta, ásta ki. Mások meg azt állítják, hogy az apja hagyta rá örökül. Én azt hiszem, az utóbbi a hiteles változat, minthogy ezek a pontyok sem fejlődnek ki csak úgy egykettőre. Két anyapontyot tartott, legalább tizenöt kilót nyomott darabja. Amikor éjjel fel-felugráltak a vízből, az egész falu zengett belé, mint amikor fegyverrel lőnek. '47-ben, a szárazság idején, dézsával hordta Modoianu a vizet a tóba, merthogy a halak szárazon vergődtek. Éjszaka egy kalitkában aludt a parton, elodott kutyái mellett, hogy az arra vetődő csavargóktól megvédje a halait. Néhány szerencsétlent el is látott a farkósbottal...

Mikor elkezdődött a céco a téeszésítéssel, és jöttek azok a tartománytól, hogy felvilágosítsák az embereket, Modoianu odaadta a földjét. Nem volt neki nem tudom mennyi: úgy két félhektárnyi, merthogy már korábban eladott belőle. De a tavat, hogy hogy nem, sikerült megtartania. Anyám szerint a falu elnökének a sógora járt kint nála, és szemet hunyt fölötte. Morgott a falu népe, amilyen ördögi a román ember, hogy maradhat Modoianunak a tava. Az apámék a mai napig emlékeznek rá, mennyit szidták otthon.

Modoianu okos ember volt, nem hagyta magát a sógora által befolyásolni, eladott egy darabka földet és szerzett egy papírost, miszerint a tó árterületen fekszik. Papír, pecsét, súlyos kézjegyek – és már nem kellett fájjon a feje a ró miatt.

Mikor az emberek látták, mi a helyzet a kolhossal, ingázni kezdtek. Az én Modoianum kereskedő lett, hol Bukarestbe szállította a halait, hol Tituba. A téeszben is dolgozott, hogy a piacozáshoz engedélyt kapjon. Nem volt gondja, nem kellett több műszakot vállalnia – így élt, akárcsak a „nyugdíjasok”.

Amikor Saizu idáig ért a történettel, újra rákerült a sor, meghúzta a pálinkásüveget. Ivás közben szemével az ablakra pillantott, és ha úgy ítélte meg,

hogy késik a vonat, rágyújtott egy cigarettára; ízlelgette a pálinkát és szét-nézett maga körül. Ha valaki áruval – ikonocskákkal, folyóirattal, bronz-ágyugolyókkal, tetű elleni szerrel – nyitott be a fülkébe, az árak után érdeklődött. Egyszer fából faragott golyóstollat akart vásárolni az egyik unokájának, de amikor az árát meghallotta, nemet intett a fejével. Sokszor előfordult, hogy alig vette el a szájától az üveget. Ha a vándor árus félbeszakította a történetben, Saizu görbén nézett rá:

– Próbálkozz a szomszédnál, bácsi! Mi már ismerünk!

Miután az árus behúzta maga mögött az ajtót, Saizu elégedetlenül el-fintorodott.

– A fene essék a spekuláns házalójába – mondta ilyenkor.

Addig-addig hallgatott, míg valaki nyaggatni nem kezdte a folytatásért. Nem is kíváncsiságból, hiszen ismerték a történetet, hanem inkább az elejétől végig mondott mese öröme miatt.

„Nos komám, az a Modoianu még néhány évig csak kihúzta. Téglából épített házat, kocsit vett a fiának, mindezt abból a tóból. Még ki is szélesítette, és körbekerítette szögesdróttal. A halakat tápszerrel hizlalta. Ugyanazal, amit a csirkéknek is adnak, hogy gyorsabban nőjenek. És ne higgyétek, hogy semmi sem büzlött a katasztereken. Egyszer csak Modoianu arra ébredt, hogy lejárt az igazolvány, a téesz irodáiból szemet vetettek a tóra. Azal álltak a kapuja elé, hogy:

– Modoianu, ez a téesz területe, ha tovább is meg akarod tartani, ennyit és ennyit kell fizetned érte!

– Hát eddig nem azé volt? – kérdezte Modoianu, merthogy nem volt ostoba, értett ám a szavak nyelvén.

– Azé volt, hát persze azé volt, csakhogy árterületnek számított. Hiszen te nálunk jobban tudod, hogyan is volt.

Mit mondhatott erre Modoianu?! Este bevetette a hálót és hozzálátott a tó lehalászásához. Őt alkalommal, de meglehet többször is fölment a fiához Bukarestbe a megrakott szállítmánnyal. Elprédálta a halakat az éttermeknek.

A nagy pontyokat folyton elvételte: vagy kiugrottak a hálóból vagy kiszakították a hálót.

Saizu itt újra szünetet tartott és soron kívül egy újabb korty pálinkát ivott. Elszívott egy cigarettát, és mindaddig az ablakon tartotta a szemét, amíg valaki meg nem sürgette.

– Folytassa, Saizu bácsi, már csak egy állomás van hátra!

„Hát komám, lehet hogy hordott a föld a hátán még nála is értelmesebb embert, de megfontoltabbat aligha. És mégis: bement a házba, elővett öt üveget, megtöltötte karbiddal és visszament a tóhoz. Miért volt szüksége öt üvegre, hisz' miután behajította az első karbidosüveget, felfordult hassal bukkott a felszínre a két ponty. Nem voltam ott, de a szemtanúk azt mondják, Modoianu kimeredt szemmel bámulta a tenyészpontyait.

Az emberek meg kiabáltak, dobja be a többi üveget is. Ő meg csak némán és mozdulatlanul állt; csak a tavat nézte. És akkor az üvegek szétrobbantak a kezében, és a szilánkok a fejébe fúródtak.

Egyesek azt állítják, hogy készakarva tette! Az ördögöt! Megfeledkezett az üvegekről, mikor meglátta, mekkorák a felrobbant pontyok!”

Saizu épp' akkor fejezte be a történetet, mikor le kellett szállnia a vonatról. Miután kilépett a fülkéből, még egyszer bedugta a fejét az ajtónyíláson.

– Hé, komám! Lehet, hogy a guta ütötte meg!

Akik Saizuval egyidősek voltak, egyetértően hallgattak. Ez történt Modoianuval.

Miután a vonat újra elindult, egy fiatalabb szólalt meg:

– Hé, testvér! Azt miért hallgatja el az öreg, hogy ennek a Modoianunak a fia két hónap múlva új papírost szerzett és újra betelepítette halakkal a tavat?!

– Mert így tetszik neki! Azért! – vágta rá valaki.

(Szlafkay Attila fordítása)

DAN VERONA (1947)

Rómába vezetnek-e az utak

Boldogok akik a régmúlt időkben utaztak,
amikor még minden út Rómába vezetett,
amikor a világ bármelyik csücskéből indultál is el,
aggodalom nélkül feledkezhetél az utazásba,
tudva, hogy minden út megbízható tanácsadó,
eltévedhetsz,
egyszer mégis, ha megkésve is, mindenképpen oda,
kétségkívül a birodalom szívébe: Rómába érkezel.

Mikor is volt ez, Jézusom?
Vajon akkoriban,
lehetséges-e, hogy akkoriban valóban minden út Rómába vitt?
Nem vezetett-e félre valamelyik és felébredve
egyszer s mindenkorra a csalános birodalmában kötött ki?
Az utasok, az akkori utazók
vajon nem misztifikálták-e túl a dolgokat?
Nem egyszerűsítették-e le a világmindenséget
úgy, ahogy ők maguk jónak látták
a kereskedelem, a hit, a szerelem, és a gőg szempontjai szerint?
Róma, az igazi, ahová kezüket lábukat törve igyekeztek,
vajon, nem csupán a fejekben létezett-e?

Engedelmet kérek, kétségbevonom
a jóhiszeműségüket.
Legyetek bizalommal az utas iránt, akit egy alkalmi jármű
a sors szeszélye folytán
merő véletlenségből
ebbe a világba hozott
és most egy útkeresztződés metszéspontjában
lovaglólásban egy utazótáskán

azt álmodja, hogy hazaérkezett
és elbátortalanodva a jelek és jóslatok között
hetsével számolja a szemc előtt elsuhanó
természetesen Rómába tartó kamionokat.

Ha létezett is valaha egy ilyen Róma,
az ablakait már réges-rég porrá zúzták,
a várost pedig minden irányba széthordták a szelek,
millió szilánkra,
millió Rómára
porladt szerte szét.

Merre? kérdi az utazó bennem
miközben szerencsét próbál és kihívja a sorsot maga ellen.
Rómába, természetesen, válaszolják a nap és a motorok melege égette
öreg szárazföldi farkasok.

És tovább hajtanak, minden irányba,
mindegyik a saját, mézzel és tejjel táplált Rómája felé,
a saját gazdasági, csillagászati, szerelmi, törzsi
Rómája miatt gyötrődik mindegyik,
a saját vallásukat követve, a saját hatalmuktól megittasulva

hajtanak tovább a kamionosok,
hajt süvöltő villámként mindegyik
anélkül, hogy visszanézne;
maguk mögött aszfalt sivatagot hagynak
meg keserű ragacsos könnyeket,
éjszakánként a nyomukban túskebokrok és bogáncsok nőnek,

Én pedig, az útkereszteződésbeli utazó, mégis arra gondolok,
arra gondolok mégis, hogy Róma, az az igazi Róma
Amióta világ a világ
volt és van,
kell legyen valahol egy elpusztíthatatlan Róma,
egy elfelejtett, elvesztett gyémánt-Róma
az utak társbérletében;
van valahol egy szem elől tévesztett
Róma: csetenként mellére öleli a Nagy Családot
és úgy irányulnak felé az utak mint a nap sugarai;
lüktet valahol az a szív,
amelyik a biradalmi hálózatban szétküldi
az örökkévalóság meleg véréét.

Most, a nagy útkereszteződésben, itt, ketten állunk:
én és az Úristen, és az autópályák pogányistencinek,
a kamionosoknak kiszolgáltatva
alkalmi járműre várunk;
ők azok, akik soha sem állnak meg,
ők azok, akik nem vesznek rólunk tudomást.
Mi pedig, ketten az Úristennel, maradunk az útkereszteződésben:
én belepusztulok, ha gyalogosan kell továbbállnom,
az Úristen meg sajnálkozhat, hogy nem nőnek született.

Őrhely

Fényt látok.
Jámbor és remegő
fényt látok az éjszaka végén,
mintha egy végtelen alagútban
a túlsó kijáratot sejtjeném meg.

Fényt látok.
Látom a tűz udvarát:
megvilágítja az öreg Törzs arcát,
ugyanúgy, ahogy a tizedelés előtt.
Látom az újra testet öltött Nagy Családot ,
amint megköszöni a Földnek és az Égnek, hogy létezik,
és a Víznek és a Tűznek és az összes Élőlénynek is megköszöni –
illetelmesen, ahogy a szülőknek kijár.

Ahogy volt egyszer valamikor.

Hallom, hogy villámlik elő a forgács a gyalu alól –
ahogy volt egyszer valamikor.
Hallom, hogy a darvak háromszögének angyala
a kényszerzubbony alól a villámot kiszabadítja –
ahogy volt egyszer valamikor.

Ott a test rátalált a saját szívére –
így álmodtam és elfeledtem.

Ott a szív rátalált a saját szerelmére –
így álmodtam és elfeledtem.

Ott a szerelem rátalált saját forrására –
így álmodtam és elfeledtem.

Ott a forrás rátalált saját égboltjára –
így álmodtam és elfeledtem.

Ott az égbolt rátalált saját füstjére –
így álmodtam és elfeledtem.

Ott a füst rátalált saját tűzhelyére –
így álmodtam és elfeledtem.

Fényt látok az éjszaka végén,
szelíd és reszkető fényt,

mintha egy végtelen alagútba néznék,
és megpillantanám a túloldalon a kijáratot.
Egy fényt látok.
És magunkat amint az alagútban menettelünk.
Fényt látok,
de nem tudom: felé közeledünk
vagy tőle távolodunk?

(Kőrössi P. József fordításai)

